Kwaliteit Nederweert

Op weg naar een aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Mei 2025 | definitief

Nederweert
samen groots, samen doen!

HeusschenCopier
LANDSCHAPSKRACHT

Inhoud

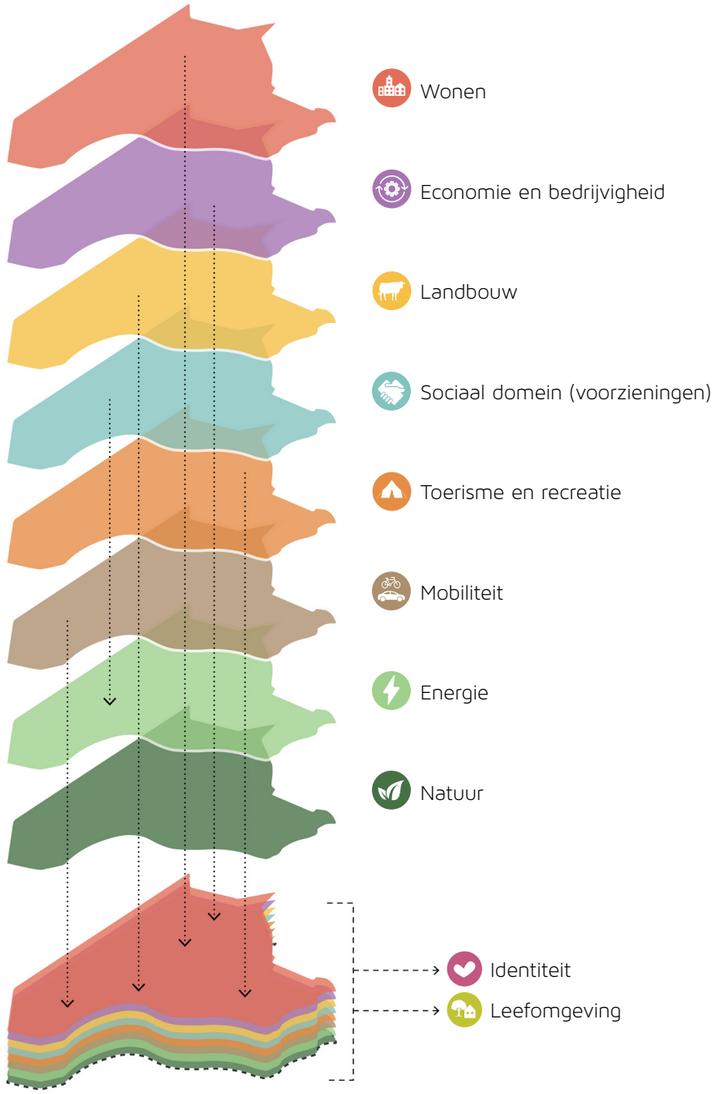
1.	**Inleiding**	**4**
1.1	Ambities en opgaven	5
1.2	Leeswijzer	6
2.	**Het karakter van Nederweert**	**7**
3.	**De kwaliteiten van Nederweert**	**8**
3.1	Landschapstypen	8
	Resumé Inspiratiekader	10
3.2	Bomen en landschapselementen	11
3.3	(Cultureel) erfgoed	12
3.4	Recreatie en toerisme	13
3.5	Beleid natuur en water	14
3.6	Beleid (cultureel) erfgoed	15
3.7	Beleid gezondheid en milieu	16
4.	**Kwaliteitsaspecten per kern**	**18**
5.	**Kwaliteitsaspecten per thema**	**24**
6.	**De ruimtelijke foto van Nederweert**	**25**
7.	**Het kapitaal van Nederweert**	**26**
8.	**Verhaallijnen**	**28**
	Bijlagen	**30**
	A. Beleidskaart wonen en bedrijvigheid	30
	B. Beleidskaart energie	31

1. Inleiding

Nederweert is een landelijke gemeente met een sterke identiteit en hechte kernen. Binnen de gemeente spelen diverse opgaven en ambities, zoals klimaatadaptatie, duurzame energieopwekking, natuurherstel, transitie van de landbouw en woningbouw, die allen om ruimte vragen. Deze opgaven vereisen een integrale benadering waarbij ruimtelijke, functionele en sociaal-maatschappelijke aspecten zorgvuldig worden afgewogen om tot een toekomstbestendige inrichting van de gemeente Nederweert te komen. Door verschillende (ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke) thema's in samenhang te bekijken, ontstaan mogelijkheden om opgaven te combineren en zo ruimte voor ontwikkeling te creëren en de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren (zie Figuur 1).

Tegelijkertijd is het streven naar een meer coherente ontwikkeling van Nederweert essentieel. Bestaande kwaliteiten worden gewaardeerd als belangrijke elementen van een aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor zowel huidige als toekomstige inwoners, ondernemers en bezoekers. Het in Mei 2024 vastgestelde 'Inspiratiekader Vitaal Buitengebied Nederweert' was een eerste stap om te komen tot een gezonde en duurzame leefomgeving op basis van de logica van het landschap, bodem en water. Door functies op een logische plek te situeren, verdwijnt niet alleen de willekeur, maar neemt ook de kwaliteit en leesbaarheid van het landschap toe.

Ook in deze rapportage 'Kwaliteit Nederweert' vormt de landschapslogica een belangrijk uitgangspunt. In dit document wordt nader duiding gegeven aan de kwaliteiten van de gemeente Nederweert, die de kaders vormen voor een toekomstbestendige inrichting van Nederweert. Het in kaart brengen van deze kaders heeft als doel dat Nederweert zich in de toekomst kan ontwikkelen met behoud en versterking van kwaliteiten en leefbaarheid.

Figuur 1 - Opgaven en ambities vanuit verschillende thema's vragen om ruimte

1.1 Ambities en opgaven

De kaders voor een toekomstbestendige inrichting van Nederweert bestaan voor een groot deel uit bestaande kwaliteiten. Kwaliteiten die (deels) ook al in beleid vastgelegd zijn. Naast deze kwaliteiten zijn er vanuit verschillende schaalniveaus en verschillende thema's ambities en opgaven beschreven wat betreft de toekomstige ontwikkeling van Nederweert. Sommige van deze ambities en opgaven zijn in nationaal of lokaal beleid vastgelegd. Deze ambities en opgaven worden hiernaast toegelicht, aangezien ze de kaders vormen of kansen bieden bij toekomstige ontwikkelingen. Om deze uiteenlopende opgaven en doelen te verwezenlijken, moet een complexe ruimtelijke puzzel worden gelegd. Deze puzzel wordt eenvoudiger wanneer verschillende doelen en opgaven worden gecombineerd.

Identiteit

De gemeente Nederweert onderscheidt zich door haar landelijke karakter, hechte kernen, cultureel erfgoed en rijke natuurlijke omgeving met prachtige natuurgebieden. Het behouden en versterken van deze unieke identiteit speelt een cruciale rol in de planvorming en toekomstige ontwikkelingen. Dit maakt het behoud van de identiteit een belangrijke opgave bij alle toekomstige ontwikkelingen.

Leefomgeving

Op het gebied van leefomgeving is het van belang om groen toe te voegen in de bestaande kernen, nieuwe woongebieden moeten in het kader van klimaatadaptatie voorzien worden van een groen- blauwe dooradering. Ook heeft de gemeente zich gecommitteerd aan het Schone Lucht Akkoord en is er een Programma Luchtkwaliteit vastgesteld. Er wordt de ambitie uitgesproken om te werken aan het permanent verbeteren van de luchtkwaliteit.

Wonen

Om te voorzien in de woningbehoefte dienen de komende jaren honderden nieuwe woningen gebouwd te worden, voor verschillende doelgroepen en woonbehoeften. Woonbehoeften veranderen namelijk, mede door demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing en toename van het aantal 1-en-2-persoons huishoudens. Maar ook door de toenemende groei van de Brabantse Brainportregio is de vraag naar woningen groot.

Economie en bedrijvigheid

Voor de groei van lokale ondernemingen is de opgave om 15 hectare aan ruimte voor bedrijvigheid te realiseren. Bovendien vereist het potentiële aantrekken van bedrijvigheid uit de Brainportregio extra ruimte voor ontwikkeling. In een recent PBL-rapport 'Ruimte voor circulaire economie' wordt gesteld dat voor de transitie naar een circulaire economie in 2050 tot 40% extra ruimte t.o.v. het huidige ruimtegebruik.

Landbouw

De agrarische sector in Nederweert staat voor grote uitdagingen. Het aantal bedrijven en de bedrijfsvoering van agrarische ondernemingen zal wijzigen als gevolg van wet- en regelgeving en eisen op het gebied van gezondheid, dierwelzijn en duurzaamheid. Ook zoeken stoppende agrariërs naar mogelijkheden om door te ontwikkelen en invulling te geven aan Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).

Sociaal domein (voorzieningen)

De leefbaarheid van een gemeenschap hangt nauw samen met de aanwezigheid van sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Het behoud en versterking van deze voorzieningen zijn cruciaal voor het creëren van vitale kernen.

Toerisme en recreatie

De gemeente Nederweert werkt samen met ondernemers en omliggende gemeenten om toerisme en recreatie steviger op de kaart te zetten. De ambities binnen dit thema richten zich op het verbinden van natuurgebieden, het versterken van toeristisch-recreatieve infrastructuur, het erkennen en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed en het beleefbaar maken van de landschappelijke kwaliteiten.

Mobiliteit

Met het Mobiliteitsplan zet Nederweert in op verkeersveiligheid, een logisch en veilig netwerk voor fiets-, landbouw- en vrachtverkeer, betere toegang tot het OV en het verbeteren van de doorstroming op de provinciale wegen.

Energie

De gemeente Nederweert is aangesloten op de Regionale Energie Strategie Noord- en Midden Limburg (RES) en heeft als gemeente doelen gesteld in het kader van de energietransitie. Hierbij zijn de ambities geformuleerd om in 2035 energieneutraal te zijn, in 2030 25% minder CO2 uit te stoten en 20% minder aardgas te gebruiken in de gebouwde omgeving.

Natuur

Binnen de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) zijn doelen geformuleerd om een gunstige staat van instandhouding te realiseren voor een aantal beschermde soorten (planten en dieren) en habitattypen (natuurtypen). Een ander belangrijk doel op het gebied van natuur is het verminderen van de stikstofbelasting. De uitbreiding van het natuurareaal in het kader van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een opgave die vanuit het Rijk bij de provincies is neergelegd. Andere opgaven omvatten onder meer het aanleggen van nieuw bos conform de Bossenstrategie en de realisatie van groenblauwe dooradering van het landelijke gebied.

1.2 Leeswijzer

De ruimte in Nederland is beperkt, en dat geldt ook voor Nederweert. Om te komen tot een toekomstbestendige inrichting van de gemeente Nederweert is een integrale benadering en aandacht voor bestaande kwaliteiten cruciaal om te komen tot een aantrekkelijke woon- en leefomgeving voor zowel huidige als toekomstige inwoners, ondernemers en bezoekers. In deze rapportage worden essentiële onderdelen die de identiteit en kwaliteit van de leefomgeving van Nederweert geduid. Door deze kwaliteiten inzichtelijk te maken komen ze in beeld en kunnen ze worden meegenomen bij het vormgeven van toekomstige ruimtelijke opgaven.

Deze rapportage begint met het in beeld brengen van het karakter van Nederweert. Hoofdstuk drie toont vervolgens de kwaliteiten op het schaalniveau van de gehele gemeente, aan de hand van de thema's landschapstypen, bomen en landschapselementen, (cultureel) erfgoed en recreatie en toerisme. Ook wordt in dit hoofdstuk getoond hoe bestaande kwaliteiten al (deels) in beleid vastgelegd zijn. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier verder ingezoomd op kwaliteitsaspecten per kern. Alhoewel de in dit hoofdstuk getoonde kaarten inventariserend van aard zijn, kunnen de specifieke kwaliteiten per kern meegenomen worden bij het vormgeven van toekomstige ruimtelijke opgaven. In hoofdstuk vijf worden de kwaliteiten thematisch behandeld, om zo nogmaals de kaders voor de nog op te stellen ruimtelijke scenario's helder in beeld te brengen.

Nadat de kwaliteiten op verschillende manieren beschreven zijn, geeft hoofdstuk zes een samenvatting van het voorgaande. In dit hoofdstuk wordt tevens een doorkijk gegeven naar hoe het kapitaal van Nederweert houvast kan bieden bij toekomstige ontwikkelingen. Tot slot wordt in hoofdstuk zeven een doorkijk gegeven naar de vier verhaallijnen voor de toekomst van Nederweert. Deze verhaallijnen worden in het nog op te stellen product 'Kwantiteit Nederweert' verder uitgewerkt in inspirerende ruimtelijke scenario's die een beeld voor de toekomst van Nederweert schetsen.

N.B. de kaarten in deze rapportage geven een momentopname weer. Opgaven, beperkingen en waarden zijn aan verandering onderhevig, de hier getoonde kaarten tonen de situatie van mei 2025.

2. Het karakter van Nederweert

Nederweert is een gemeente waarin verschillende dorpen samenkomen, elk met hun eigen karakter en geschiedenis, maar verbonden door een open en betrokken gemeenschap. Hier is ruimte voor ontmoeting, vernieuwing en respect voor de natuur. Onze kracht ligt in de balans tussen traditie en vooruitgang, waarin we met een nuchtere blik werken aan een duurzame en verbonden toekomst. Kortom: Nederweert is een gemeenschap waar iedereen zich thuis voelt: Open, Nuchter, Samen en Groen.

Open en verbonden
In Nederweert kijken we naar elkaar om en staan we open voor nieuwe ideeën en mensen. De sociale samenhang is sterk, gedragen door een lange traditie van samenwerking en nabuurschap. Verenigingen, buurtinitiatieven en evenementen brengen jong en oud samen en zorgen voor een hechte gemeenschap waarin iedereen welkom is.

Nuchter en vooruitstrevend
We zijn trots op onze roots en houden van een praktische aanpak. Ondernemerschap en innovatie krijgen hier de ruimte, zonder de dorpse sfeer te verliezen. Samen werken we aan een toekomst waarin bedrijvigheid, wonen en voorzieningen in balans zijn met de behoeften van onze inwoners.

Samen sterk
Of het nu gaat om zorg voor elkaar, culturele evenementen of duurzame projecten, in Nederweert zetten we samen de schouders eronder. We versterken de sociale structuren en bieden iedereen – van jong tot oud – kansen om zich te ontwikkelen en actief deel te nemen aan het dorpsleven.

Groen en in balans
Natuur is onlosmakelijk verbonden met Nederweert. We koesteren onze groene omgeving en werken aan een duurzame toekomst, waarin natuur, landbouw en leefbaarheid hand in hand gaan. Onze landschappen en natuurgebieden bieden niet alleen rust en ontspanning, maar vormen ook een basis voor een gezonde en toekomstbestendige gemeenschap.

Nederweert: een gemeente die vooruitkijkt zonder haar karakter te verliezen. Open, nuchter, samen en groen – dát is wie we zijn.

3. De kwaliteiten van Nederweert

3.1 Landschapstypen

Landschapstypen, (cultureel) erfgoed en (toeristische) structuren in het landschap vormen essentiële onderdelen die de identiteit en kwaliteit van de leefomgeving van Nederweert bepalen. Door deze kwaliteiten inzichtelijk te maken komen ze in beeld en kunnen ze worden meegenomen bij het vormgeven van toekomstige ruimtelijke opgaven.

In vier afzonderlijke kaarten (3.1 t/m 3.4) worden de kwaliteiten op het schaalniveau van de gehele gemeente in beeld gebracht: landschapstypen, bomen en landschapselementen, (cultureel) erfgoed en recreatie en toerisme.

Veel van deze kwaliteiten zijn reeds in beleid vastgelegd. Aan het eind van dit hoofdstuk geven twee overzichtelijke kaarten (3.5 en 3.6) op basis van vigerend beleid inzicht in waar ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn of onder specifieke voorwaarden toegestaan zijn. Hoewel beleid (met betrekking tot kwaliteiten) in de toekomst kan veranderen, zijn dit vaak langdurige processen. De hier getoonde kaarten zijn gebaseerd op de nu geldende kaders voor zowel huidige als toekomstige ontwikkelingen.

De gemeente Nederweert kent verschillende landschapstypen met specifieke structuren. In het verleden vormde dit een rijk, gaaf en leesbaar landschap (zie Figuur 2), wat in de laatste decennia onderhevig is geweest aan grootschalige menselijke aanpassingen. Toch is een leesbaar landschap van belang voor bewoners en bezoekers van Nederweert omdat dit bijdraagt aan een beleefbare omgeving waar mensen zich mee kunnen identificeren. Daartoe dienen de afzonderlijke deelgebieden en de daarbij behorende structuren als kwaliteiten van de gemeente beschouwd te worden. Een uitgebreidere duiding van de landschapstypen van Nederweert is onder andere te vinden in het ‘Inspiratiekader vitaal buitengebied Nederweert’.

De afzonderlijke landschapstypen zijn (zie Figuur 3): de velden en kampen op het Eiland van Weert, de natuurgebieden en het bos- en mozaïeklandschap aan de randen van de gemeente, de veenontginningen aangrenzend aan De Groote Peel, het beekdal rondom Leveroy en de jonge heideontginningen daar waar ooit woeste gronden lagen.

De **velden** worden gekenmerkt door een open bol veld met een stevige rand van bebouwing en groen. Met doorzichten vanuit de linten aan de randen en de aanwezigheid van landbouw op de velden draagt deze typerende karakteristiek bij aan een waardevol cultuurhistorisch en leesbaar landschap.

De **kampen** zijn van oudsher een gebied met een kleinschalig en afwisselend patroon van landgebruik zoals weilanden, akkers en landschapselementen. Veel van deze karakteristieke kleinschaligheid is verdwenen vanwege schaalvergroting in het

De **kampen** vormen de overgang van de velden naar de heideontginningen en zijn op de kaart nog duidelijk te herkennen aan de kleinschalige structuren gevormd door vegetatie op de kavelgrenzen en het afwisselende landgebruik

Het Eiland van Weert bestaat voornamelijk uit grootschalige **velden** en clusteringen van woningen in lintstructuren met eigen kleinschalige percelen, het eiland wordt omringd door woeste en ontontgonnen heidegronden

Leveroy is naast Maxet en Heythuysen één van de kernen gelegen op de hogere gronden langs de Tungelroysebeek, noordelijk van Leveroy bevindt zich het smallere **beekdal** van de Leveroysebeek

Figuur 2 – De Ferraris kaart toont de situatie omstreeks 1775 (Koninklijke Bibliotheek van België)

Een uitsnede van het gebied rondom Leveroy

landschap. Het typerende glooiende reliëf en (een deel van) de historische wegenpatronen zijn echter nog altijd aanwezig.

Het **bos- en mozaïeklandschap** bestaat uit een aaneenschakeling van grootschalige (on)regelmatig verkavelde bossen met daarbinnen open kamers en ruimtes. Door het contrast tussen de besloten- en open ruimtes ontstaat een waardevol mozaïek.

De **veenontginningen** worden gekenmerkt door hun openheid en rationele wegen. De waterstanden zijn hier hoog, waardoor het dominante landgebruik grasland is. Dit zijn onder andere voor weidevogels zeer waardevolle gebieden.

De **beekdalen** zijn van oudsher kleinschalig en worden gekenmerkt door de kleine landschapselementen, wegen parallel aan de beekloop en hooi- en graslanden. Veel van deze kleinschaligheid is in de recente decennia verdwenen ten behoeve van de landbouw.

De **jonge heideontginningen** zijn grootschalige ontginningsgebieden gekenmerkt door rationele en efficiënte agrarische productielandschappen, met rechte wegen en laanstructuren. De aanwezigheid van weidse openheid is een belangrijke karakteristiek van de jonge heideontginningen.

Tot slot bevinden zich aan de rand van de gemeente grote en rondom het Eiland van Weert de grotere **natuurgebieden** zoals het Weerterbos, De Groote Peel en Sarsven en de Banen.

Figuur 3 - De landschapstypen van Nederweert

Resumé Inspiratiekader

Het in Mei 2024 opgestelde *'Inspiratiekader Vitaal Buitengebied Nederweert'* biedt richtlijnen en inspiratie voor de ontwikkeling van het buitengebied van Nederweert. Het inspiratiekader is opgesteld vanuit de logica van het landschap. Aan de hand van historische en ruimtelijke aanknopingspunten wordt geschetst welke kansen er liggen om landschappelijke structuren te versterken en te komen tot een leesbaar en beleefbaar landschap waar bewoners, bezoekers, ondernemers én de natuur zich thuis blijven voelen. Tegelijkertijd schetst het inspiratiekader een inspirerende stip op de horizon die laat zien hoe de transformatie van het buitengebied vorm kan krijgen.

Een belangrijk thema hierbij is natuur en landschap. Het uitgestrekte en afwisselende landschap van Nederweert wordt gekenmerkt door agrarische productielandschappen, beekdalen, verspreide kernen en waardevolle natuurgebieden. Net zoals in de hele regio liggen er grote opgaven wat betreft het verbeteren van de gezondheidssituatie, de natuur-, water- en bodemkwaliteit én het vormgeven van de agrarische transitie. Door op een integrale manier - met bodem en water sturend als leidend principe – na te denken over de toekomst van het buitengebied ontstaan er kansen om natuurlijke waarden en landschappelijke kwaliteit te verhogen en de aantrekkelijkheid voor recreanten en toeristen te verhogen.

Ook biedt het inspiratiekader houvast voor het samen vormgeven van toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen voor agrarische ondernemers. Het kader stimuleert duurzame landbouwpraktijken en lokale voedselproductie, waarbij boeren worden aangemoedigd milieuvriendelijke technieken te gebruiken passend bij het landschapstype waarin de agrariër zich bevindt. Om te zorgen dat de agrarische transformatie ook in de praktijk tot uitvoering gebracht kan worden, zijn er per afzonderlijk landschappelijk deelgebied zogenaamde gebiedspaspoorten opgesteld. Deze gebiedspaspoorten bieden inspiratie voor toekomstige ontwikkelingen die passend zijn bij de landschappelijke kwaliteiten van ieder deelgebied. Door op basis van bestaande waarden zorgvuldig de juiste functies op de meest geschikte plek te laten landen kan gezamenlijk gewerkt worden aan een robuuster en veerkrachtiger landschap.

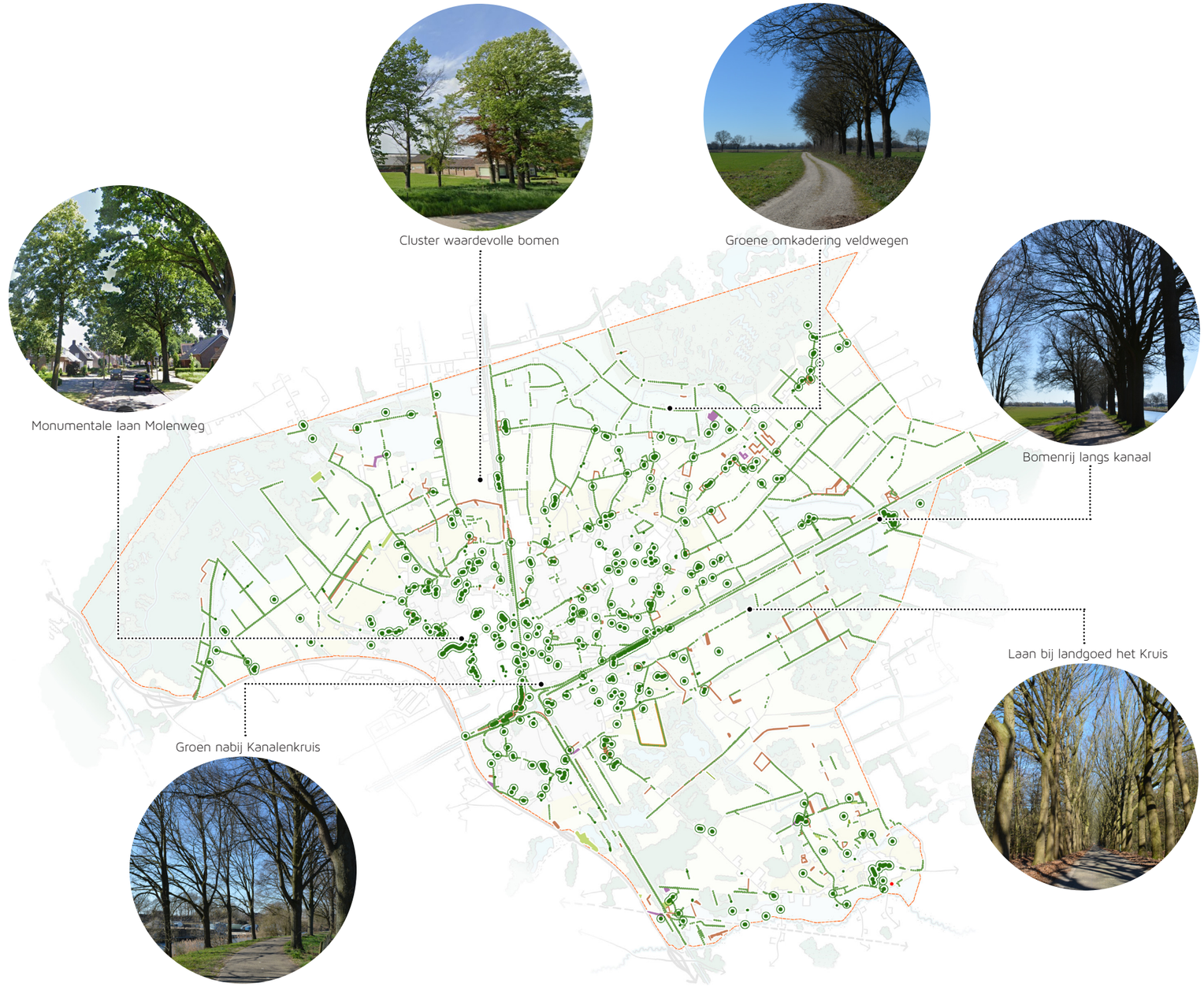
Zo dient het *'Inspiratiekader Vitaal Buitengebied Nederweert'* als inspiratiebron en leidraad voor iedereen die betrokken is bij de ontwikkeling van het buitengebied van Nederweert. Het biedt een integrale benadering die rekening houdt met ecologische, economische en sociale aspecten. Door de nadruk te leggen op duurzaamheid, samenwerking en innovatie, streeft het kader naar een toekomstbestendig buitengebied dat aantrekkelijk is voor zowel huidige als toekomstige generaties.

3.2 Bomen en landschapselementen

Het groen van de gemeente Nederweert draagt sterk bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Vanwege de cultuurhistorische, beeldbepalende en/of landschappelijke waarde genieten monumentale en waardevolle bomen en waardevolle landschapselementen extra bescherming. Onder waardevolle landschapselementen wordt verstaan: bomenrij, gemengd bos, houtwal, loofbos, bloemrijke berm en kaphout.

Deze landschapselementen sluiten aan bij het landschapstype waarbinnen deze te vinden zijn. In het gehele buitengebied van Nederweert zijn kenmerkende bomenrijen te vinden, maar deze spreken extra tot de verbeelding in het open en weidse ontginningslandschap. Ook andere groenstructuren zoals de Beukenlaan bij Landgoed het Kruis en de bomenrij (veelal eik) langs de Zuid-Willemsvaart zijn zeer karakteristiek en waardevol. Delen van deze bomenrijen zijn (zoals langs de Noordervaart) zijn ook als monumentaal geduid. Ook in de kernen zijn op kenmerkende plekken karakteristieke, en veelal monumentale bomen te vinden (bijv. de twee taxusbomen voor de kerk van Leveroy). In het buitengebied van Nederweert vinden we enkele bosjes, waarbinnen monumentale bomen te vinden zijn (bijv. aan de Leveroysedijk).

Deze monumentale en waardevolle bomen en waardevolle landschapselementen zijn geduid op de gemeentelijke 'Groene kaart' en opgenomen op de kaart hiernaast (zie Figuur 4).

Figuur 4 - Monumentale en waardevolle bomen en landschapselementen

3.3 (Cultureel) erfgoed

Het landschap van Nederweert bevat nog vele herkenbare landschapsstructuren en historische relicten, die waardevol zijn als bron van inspiratie voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. De historische wegen in de gemeente, met hun kenmerkende lintbebouwing, verwijzen naar de ontginningsgeschiedenis. Ook de nabijgelegen historische clusters, zoals Horickheide, vertellen het verhaal van deze ontginningen. De lijst van waardevolle elementen, structuren en verhalen is dan ook onuitputtelijk, Figuur 5 bevat daarom een greep uit deze lijst.

Monumentale gebouwen fungeren vaak als ankers in het landschap en dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Met name de kerktorens van de verschillende dorpen zijn cruciaal voor de identiteit en uitstraling. Ook molens, oude langgevelboerderijen en de 'torens' van de veevoeders bieden inzicht in de plaatselijke (agrarische) geschiedenis.

Het weidegebied van de Wetering, ontstaan in de 19e eeuw, werd door een ingenieus systeem van bevloeiingsweiden getransformeerd tot vruchtbaar landbouwgebied. Enkele villa's, behorende tot (voormalige) landgoederen, zoals de Zuidhoeve en het Kruis, herinneren nog aan deze periode van agrarische ontginningen. Deze geschiedenis van wonen en werken in de Peel wordt uitgelicht in Openluchtmuseum Eynderhoof.

Daarnaast vormen de kazematten en aspergestellingen van de Peel-Raamstelling een tastbare herinnering aan de begindagen van de Tweede Wereldoorlog.

Figuur 5 - Waardevolle cultuurhistorische objecten en structuren

3.4 Recreatie en toerisme

Bekijken we de toeristisch-recreatieve patronen in Nederweert dan vinden we vooral in het buitengebied objecten en structuren die waardevol zijn als bron van inspiratie voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Met name de natuurgebieden Groote Peel, Sarsven en De Banen en Weerterbos zijn waardevolle elementen, waarbij opvalt dat aanwezige voorzieningen zoals een bezoekerscentrum en uitspanningen niet overal aanwezig zijn. In het buitengebied zijn fiets- en wandelnetwerken aanwezig (o.a. knooppuntenroute), maar grote delen van het buitengebied zijn slecht of niet ontsloten. Door dit netwerk te versterken, kunnen cultuurhistorische kwaliteiten, zoals geduid op Figuur 6, meer opgenomen worden in het toeristisch-recreatief aanbod. Zo is de Peelraamstelling op dit moment niet beleefbaar, dit ook vanwege het ontbreken van toeristisch-recreatieve routes.

In de nabijheid van de kern Nederweert zijn de passantenhaven en het Kanalenkruis zowel voor inwoners als toeristen interessante locaties, zeker ook in combinatie met de historische dorpskern van Nederweert. De Noordervaart, aangelegd tussen 1803 en 1810 als deel van Napoleons Grand Canal du Nord, is sinds 2017 onttrokken aan de scheepsvaart. De historie van dit kanaal biedt interessante toeristisch-recreatieve aanknopingspunten.

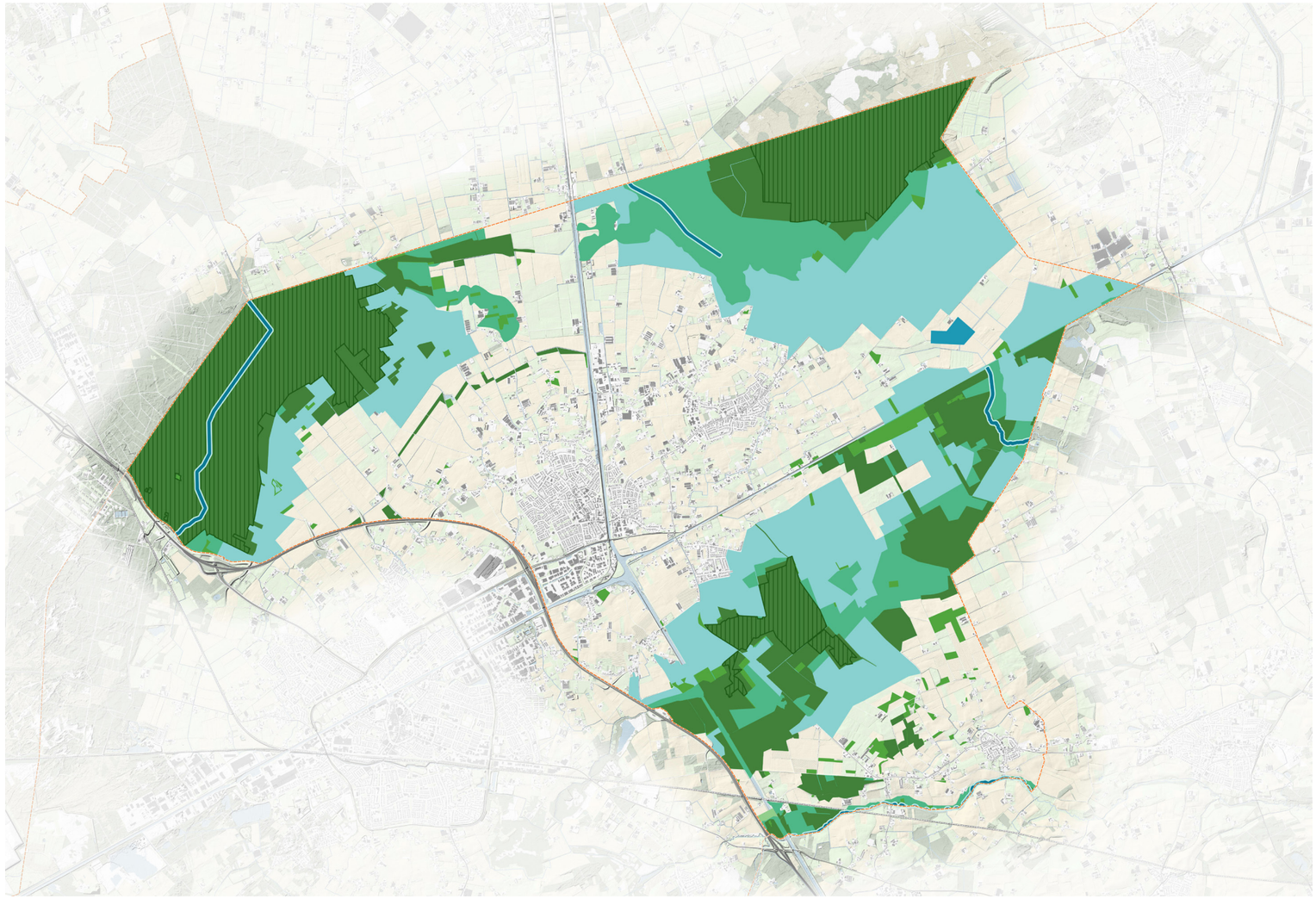
Figuur 6 - Waardevolle toeristisch-recreatieve objecten en structuren

3.5 Beleid natuur en water

De kwaliteiten qua natuur en water zijn ook in beleid vastgelegd. De kaart ‘beleid natuur en water’ (zie Figuur 7) toont de Natura 2000-gebieden, het Natuurnetwerk Nederland en waterwingebieden. De bescherming van Natura 2000-gebieden is geregeld via de Wet natuurbescherming. Het Natuurnetwerk Nederland wordt door de Omgevingsverordening Limburg (POVI) beschermd tegen ontwikkelingen die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied aantasten. Gemeenten kunnen op basis van deze verordening geen ontwikkelingen toestaan die het Natuurnetwerk schaden. Om vervuiling van het grondwater te voorkomen, zijn waterwingebieden volgens de Omgevingsverordening Limburg (POVI) en de Waterschapsverordening streng beschermd. Andere activiteiten dan grondwaterwinning zijn hier niet toegestaan.

Op de kaart vinden we ook de natuurgebieden gelegen in de Groenblauwe mantel en/of in het bestemmingsplan de enkelbestemming natuur hebben en/of geduid zijn als ecologische verbindingszone. Ingrepen in de Groenblauwe mantel zijn in principe niet toegestaan, tenzij aan een aantal voorwaarden zoals beschreven in de POVI wordt voldaan. Daarnaast zijn de hydrologische bufferzones beschermd door de POVI; hier zijn ingrepen die tot grondwaterverlaging leiden niet toegestaan.

Binnen de natuurgebieden vinden we een viertal natuurbeken (Aa, Neerpeelbeek, Oude Graaf en Tungelroysebeek). Voor deze beken gelden vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water aanvullende richtlijnen voor het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlakte en grondwater.

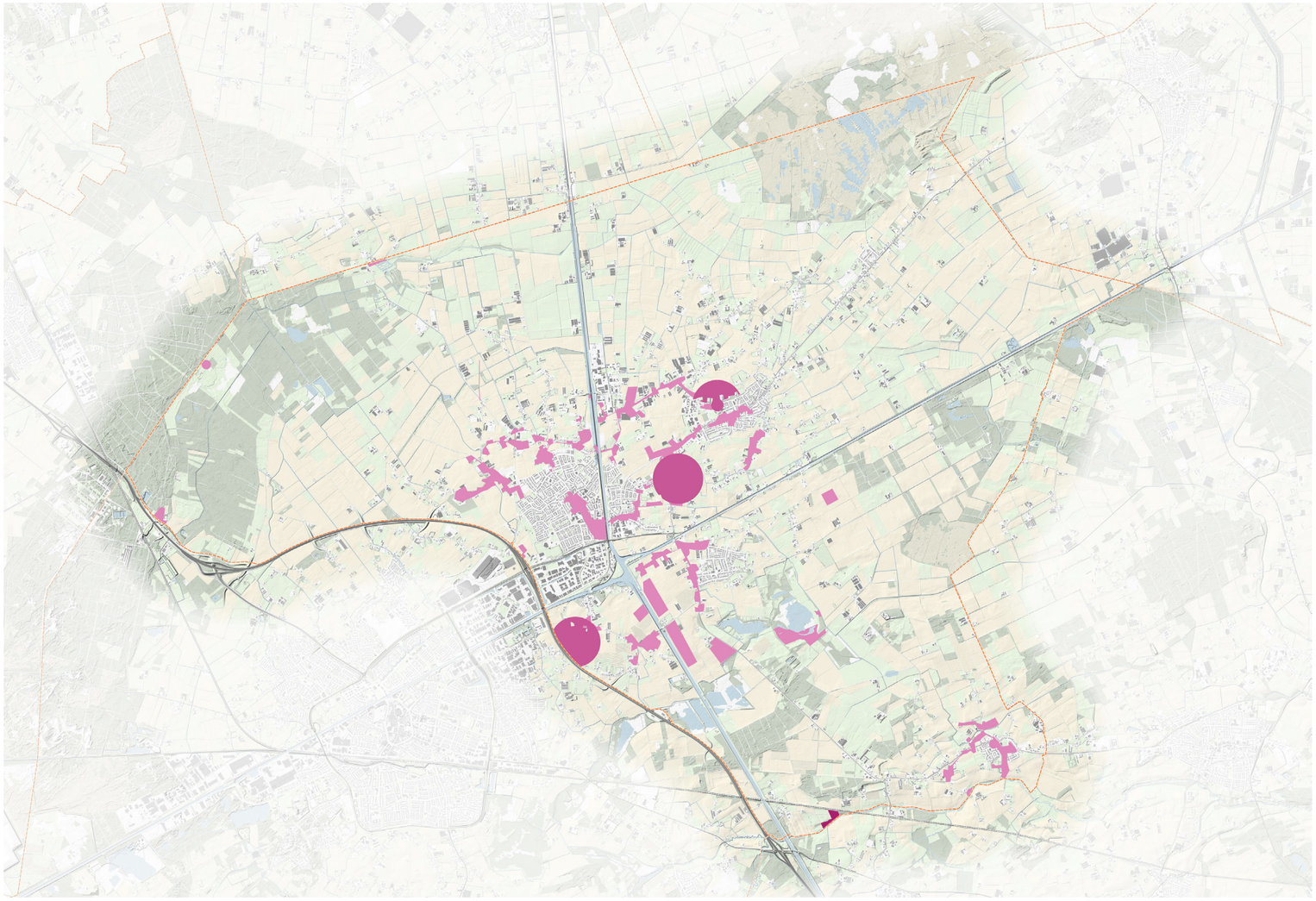

Figuur 7 - Kaart beleid natuur en water

3.6 Beleid (cultureel) erfgoed

De kaart ‘beleid (cultureel) erfgoed’ toont de cultuurhistorische kwaliteiten die in beleid zijn vastgelegd (zie Figuur 8). De kaart omvat molenbiotopen en gebieden met archeologische waarde. Terreinen van zeer hoge archeologische waarde zijn wettelijk beschermd onder de Erfgoedwet. Verstoring van de oppervlakte of bodem is hier niet toegestaan, waardoor ontwikkelingen op deze terreinen niet mogelijk zijn. Ook andere terreinen met hoge archeologische waarde zijn onder de Erfgoedwet beschermd tegen bouwontwikkelingen, hoewel hier onder bepaalde voorwaarden (zoals de mate van bodemvergraving) ontwikkelingen mogelijk zijn.

Molenbiotopen zijn beschermd onder het Bestemmingsplan Buitengebied Nederweert. Bij het oprichten van nieuwe bebouwing binnen een molenbiotoop moet rekening worden gehouden met het zicht op de molen en de windvang. Hierdoor liggen hier bijvoorbeeld beperkingen betreffende de bouwhoogte.

Figuur 8 - Kaart beleid (cultureel) erfgoed

Archeologisch monument | Molenbiotoop | Terreinen van zeer hoge en hoge archeologische waarde

N.B. Dit soort beleidskaarten zijn op te stellen voor verschillende thema’s; in de Bijlagen zijn een drietal aanvullende beleidskaarten te vinden.

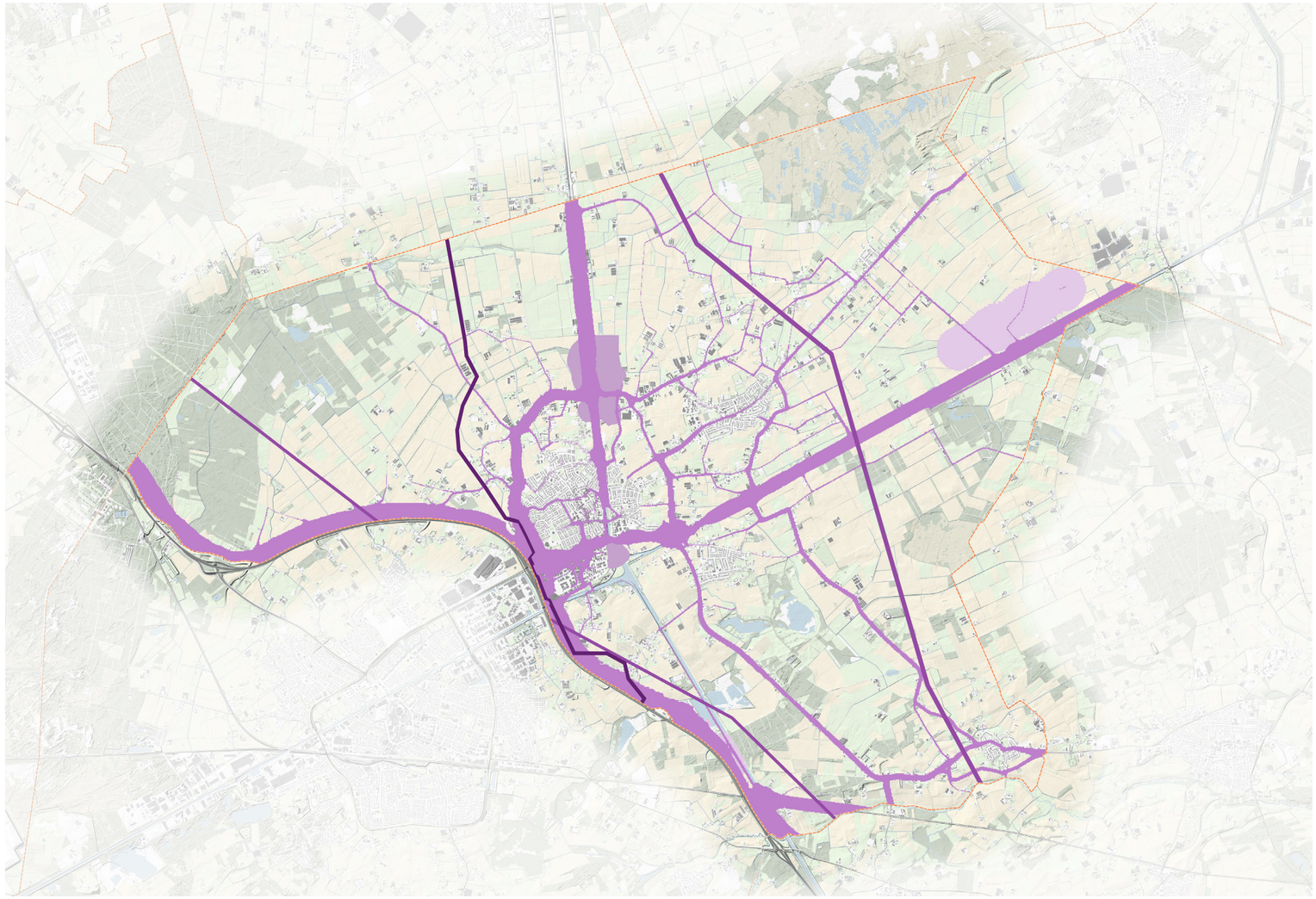
3.7 Beleid gezondheid en milieu

De kaart ‘beleid gezondheid en milieu’ toont niet zozeer kwaliteiten die in beleid vastgelegd zijn, maar gebieden waar vanuit milieu- en gezondheidsbeleid beperkingen opliggen als het gaat over het toevoegen van nieuw ruimtelijk programma (zie Figuur 9).

Zo is bouwen binnen de veiligheidszones voor hoogspanningsverbindingen en leidingenstroken niet toegestaan. Dit is bepaald in het Bestemmingsplan Buitengebied Nederweert. Op de in het bestemmingsplan aangeduide gronden ‘Geluidszone – industrie’ mogen geen nieuwe woningen, geluidsgevoelige gebouwen of geluidsgevoelige terreinen worden gesitueerd. Andere ontwikkelingen, zoals bedrijvigheid, landbouw of energieopwekking, zijn hier wel mogelijk.

Daarnaast gelden er beperkingen rondom provinciale wegen, voortkomend uit de Europese richtlijn omgevingslawaai. Het geluid van provinciale wegen bereikt woningen in de nabijheid van deze wegen. Volgens het Limburgs Actieplan Geluid moeten geluidsmaatregelen worden overwogen bij woningen als de grenswaarde van 55 dB L_{den} wordt overschreden.

Voor windmolens wordt de door de rijksoverheid vastgestelde 47 dB L_{den}-contour gehanteerd, een zone waarin beperkingen gelden voor woningbouw vanwege het geluid van de windmolens.

Figuur 9 - Kaart beleid gezondheid en milieu

Rechts: Figuur 10 - Zicht op de toren van de Sint-Lambertuskerk van Nederweert

4. Kwaliteitsaspecten per kern

Niet alleen de landschapstypen en (cultureel) erfgoed en toeristische structuren in het landschap vormen essentiële onderdelen van de kwaliteiten van de leefomgeving van Nederweert. Ook in en rondom de zes kernen van de gemeenten vinden we specifieke kwaliteiten die meegenomen kunnen worden bij het vormgeven van toekomstige ruimtelijke opgaven. In dit hoofdstuk worden enkele kwaliteitsaspecten per kern inzichtelijk gemaakt.

Aan de hand van een analyse per kern zijn verschillende elementen geïnventariseerd die kenmerkend of van waarde zijn voor de afzonderlijke kernen (bijv. groene kwaliteiten met het oog op klimaatadaptatie of voorzieningen nabij een dorpskern). Deze inventarisaties zijn gerelateerd aan de kwaliteiten en beleid die op het schaalniveau van de gehele gemeente in beeld gebracht zijn (zie vorige hoofdstuk).

De hier getoonde kaarten zijn inventariserend en beschrijvend van aard en tonen slechts een aantal van de kwaliteitsaspecten per kern. Achtereenvolgens worden de kernen van Nederweert en Budschop, Nederweert-Eind, Ospel, Ospeldijk en Leveroy getoond (zie Figuur 12 t/m 16).

In de vervolgrapportage, *'Kwantiteit Nederweert'*, worden de kwaliteitsaspecten meegenomen en verwerkt in inspirerende ruimtelijke scenario's die inzicht geven waar nieuw ruimtelijk programma kan landen. In vervolgstudies kan de hand van de ruimtelijke scenario's vervolgens gekeken worden hoe het toevoegen van nieuw ruimtelijk programma en de versterking van bestaande kwaliteiten in en rondom de kernen hand in hand kunnen gaan.

Figuur 11 - Waardevolle cultuurhistorische objecten en structuren zijn nog altijd zichtbaar in de kern van Nederweert

De leesbaarheid en beleefbaarheid van de velden is van grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde

De historische structuren zijn nog altijd goed herkenbaar in de stedelijke structuur en dragen bij aan de identiteit

Op enkele plekken is de kernrandzone onderontwikkeld en behoeft deze aandacht, zo kan er bijvoorbeeld weer gewerkt worden aan een nieuwe omkadering van de velden

Nederweert heeft een duidelijk centrum met voorzieningen, maar ook spreiding van bijvoorbeeld scholen

Het kanaalpark draagt bij aan de directe leefkwaliteit en de beleefbaarheid van het kanaal, ook vormt het een belangrijke recreatieve ontsluitingsstructuur

Het sportpark heeft een grote maatschappelijke waarde en wordt met een aantal ingrepen in de toekomst beter ontsloten

Het historische kanalenkruis heeft de potentie een waardevolle plek te worden in het toeristisch-recreatieve netwerk, maar wordt op dit moment onderbenut

De nabijheid van bedrijvigheid is zeer waardevol voor de lokale werkgelegenheid, de ruimtelijke kwaliteit kan echter verbeterd worden

Nederweert en Budschop

Nederweert en Budschop, gescheiden door het kanaal, vormen samen de grootste kern van de gemeente. Nog altijd goed herkenbaar zijn de oude lintstructuren, die vroeger de randen vormden van de inmiddels volgebouwde velden. In de kernrandzone bevinden zich nog steeds enkele (deels) onbebouwde velden. De aanwezigheid van het kanaal, de snelweg en enkele Provinciale wegen draagt bij aan een goede bereikbaarheid van de kernen de bedrijventerreinen.

Figuur 12 - De kwaliteitsaspecten van Nederweert en Budschop

De Leemkuilen zijn vrijwel niet meer herkenbaar in het landschap, maar hebben grote potentie voor het versterken van de natuurwaarden en een prettige leefomgeving

Het sportpark is landschappelijk gelegen en draagt bij aan de directe leefomgeving van de kern

Het Openluchtmuseum Eyenderhoof is een belangrijke publiekstrekker en de ligging bij de entree van de kern zorgt voor een interessante aankomstbeleving

De clustering van maatschappeijke functies in het 'centrum' van Nederweert-Eind brengt leven in de kern

Het Sarsven en De Banen hebben hoge natuurwaarden en zijn goed ontsloten vanuit de kern voor recreatief gebruik

Nederweert-Eind

Nederweert-Eind is de naoorlogse periode uitgebouwd tot kern tussen twee historische structuren. De planmatigheid van de stedenbouwkundige uitleg is goed zichtbaar in het stratepatroon en de clustering van maatschappelijke functies. De aanwezigheid van het Openluchtmuseum Eynderhoof en de nabijheid van het kanalenkruis en de natuurgebieden maken de kern tot een potentieel interessante bestemming in de toeristisch-recreatieve structuur.

Figuur 13 - De kwaliteitsaspecten van Nederweert-Eind

De Peelwachter is een interessante nieuwe vorm van woningbouw in de gemeente Nederweert en draagt in zijn kleinschaligheid bij aan de karakteristiek van de, inmiddels verdwenen, kampen

Het maatschappelijke programma is verspreid over de kern en het sportpark heeft veel ruimtelijke kwaliteit door de stevige groene omkadering

De historische structuren zijn nog altijd goed herkenbaar in de dorpse structuur en dragen bij aan de identiteit

De nabijheid van bedrijvigheid is zeer waardevol voor de lokale werkgelegenheid, de ruimtelijke kwaliteit kan echter verbeterd worden

Het veld ten zuiden van Ospel is recreatief ontsloten en nog vrijwel gaaf in zijn verkomen

Ospel

Ospel is gelegen op het Eiland van Nederweert en omringd door enkele, deels duidelijk herkenbare, velden. Het dorp is vanuit de lintstructuur uitgegroeid tot een echte kern. Dit historische lint vormt nog altijd de belangrijkste ontsluitingsroute tussen Budschop en Ospeldijk en hier bevinden zich dan ook de meeste voorzieningen. Hoewel Ospel gelegen is aan de rand van het Eiland van Weert, zijn de kenmerkende kampen aan de oostelijke zijde van Ospel niet meer herkenbaar.

Figuur 14 - De kwaliteitsaspecten van Ospel

Ospeldijk

Ospeldijk is gelegen aan de rand van de veenontginningen grenzend aan de Groote Peel en is in de naoorlogse periode uitgegroeid van ontginningslint tot kleine kern. Door zijn rationele voorkomen past de stedenbouwkundige structuur van Ospeldijk perfect bij de karakteristieken van de veen- en heideontginningen. Doordat het lint nog niet volledig is volgebouwd, bieden de openingen zichten naar het achterliggende open landschap.

Figuur 15 - De kwaliteitsaspecten van Ospeldijk

Leveroy

Leveroy is gelegen op de hoge dekzandgronden aan de rand van het beekdal van de Tungelroyse Beek. Vanuit een kruising van historische wegen, is Leveroy uitgegroeid tot een compacte kern. In het centrum bevindt zich een cluster van (maatschappelijke) voorzieningen en historische panden. Enkele andere (maatschappelijke) voorzieningen zoals het sportpark en kleinschalige verblijfsrecreatie zijn gelegen in de goed ontwikkelde dorpsmantel.

Figuur 16 - De kwaliteitsaspecten van Leveroy

5. Kwaliteitsaspecten per thema

Naast de duiding van kwaliteiten op gemeentelijk schaalniveau en per kern, is er ook per thema een duiding van de kwaliteiten te geven. In dit hoofdstuk worden de kwaliteiten per thema geduid. Bij het opstellen van deze beschrijvingen is rekening gehouden met de kernboodschappen uit de bijdragen van de verschillende raadsfracties van de gemeenteraad van Nederweert, zoals ingebracht tijdens de meedenkavond op 24 februari 2025. Uit deze bijdragen komt een duidelijke rode draad voor de verscheidene thema's naar voren als het gaat over kwaliteiten die naar de toekomst toe meegenomen kunnen worden.

Identiteit

De leefbaarheid, eigenheid en identiteit van de verschillende kernen worden vaak als kwaliteit van de gemeente Nederweert genoemd. Hierdoor lijkt (maatschappelijk) draagvlak voor ambitieuze vernieuwing samen te hangen met de mate waarin het landelijk karakter en de Nederweerter identiteit behouden kan blijven. Bij grote, ambitieuze vernieuwing en uitbreiding rijst echter de vraag of de huidige identiteit behouden kan blijven of zich eveneens zal ontwikkelen.

Leefomgeving

De lees- en beleefbaarheid van de landschappelijke, cultuurhistorische en ruimtelijke waarden van het buitengebied en de kernen, dragen bij aan de belevingswaarde van de leefomgeving. Het belang van het behouden en versterken van deze waarden bij toekomstige ontwikkeling is daarmee dan ook evident. Daarnaast hangt een toekomstbestendige leefomgeving ook samen met de mate waarin doelen en ambities, zoals een schone lucht, het realiseren van ontmoetingsplekken, het ontwikkelen van een (lokaal) recreatief netwerk en klimaatadaptatie, gerealiseerd worden.

Wonen

Om te voorzien in de vraag naar woningen, zal er voor alle doelgroepen (bijv. (sociale) huur-, koop- en seniorenwoningen) moeten worden gebouwd. Dit kan op traditionele wijze, maar kern- of gebiedsafhankelijk is een afwijkende bouwhoogte of andere woonvormen ook voorstelbaar. Bij ontwikkeling dient altijd rekening te worden gehouden met het versterken van de leefomgeving en de omgevingskwaliteit, bijvoorbeeld door het voorzien in voldoende ruimte voor groen, klimaatadaptatie en ontmoeten.

Economie en bedrijvigheid

Bedrijvigheid in en rondom de kernen en in verschillende sectoren (recreatie en toerisme, agrarische sector en maakindustrie) is een belangrijke kwaliteit in relatie tot lokale werkgelegenheid. Regionale samenwerking en de zoektocht naar nieuwe economische dragers kunnen mogelijk bijdragen aan het versterken van het economisch profiel. Hierbij spelen ook de ontwikkelingen in de Brainportregio een rol.

Landbouw

De agrarische sector is van oudsher de economische drager van de gemeente Nederweert. De sector zal onder invloed van wet- en regelgeving en eisen op het gebied van gezondheid, dierwelzijn en duurzaamheid echter veranderen in de toekomst. Een vitaal buitengebied waarin water en bodem sturend zijn en landbouw, natuur en landschap hand in hand gaan is een belangrijke kwaliteit voor zowel huidige als toekomstige generaties.

Sociaal domein (voorzieningen)

De aanwezigheid en spreiding van verschillende voorzieningen in de verschillende kernen gezien als een grote kwaliteit. De aanwezigheid en het op peil houden van de maatschappelijke voorzieningen en ruimte voor ontmoeting draagt bij aan het behouden van de leefbaarheid en het gemeenschapsgevoel en versterkt daarmee de lokale Nederweerter identiteit.

Toerisme en recreatie

De aanwezigheid en nabijheid van grote natuurgebieden, de beleefbaarheid van het landschap en de recreatieve ontsluiting van het buitengebied vormen belangrijke kwaliteiten voor toerisme en recreatie. Niet alleen voor de toeristen en recreanten die de gemeente aandoen, maar ook voor de lokale inwoners zijn deze kwaliteiten van groot belang. Het beleefbaar maken van de cultuurhistorische en landschappelijke waarden, het versterken van de recreatieve ontsluiting en het verruimen van toeristisch aanbod kunnen bijdragen aan de toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht van de gemeente.

Mobiliteit

Bereikbaarheid en goede verbindingen voor wegverkeer, OV en langzaam verkeer zijn belangrijke kwaliteiten. Het realiseren van een veilig netwerk voor fiets-, landbouw- en vrachtverkeer, het verbeteren van het lokale en regionale fietsnetwerk en de verduurzaming van mobiliteit (modal shift) kunnen bijdragen aan een optimale doorstroming en bereikbaarheid.

Energie

Het realiseren van doelen en ambities om energieneutraal te zijn, minder CO_2 uit te stoten en minder aardgas te gebruiken dragen bij aan een duurzame toekomst van Nederweert. Ter voorkoming van netcongestie ligt in eerste instantie de focus op interne maatregelen voor zowel opwek als verbruik. Door de aanwezigheid van een uitgebreid buitengebied biedt groen gas hierin ook mogelijkheden.

Natuur

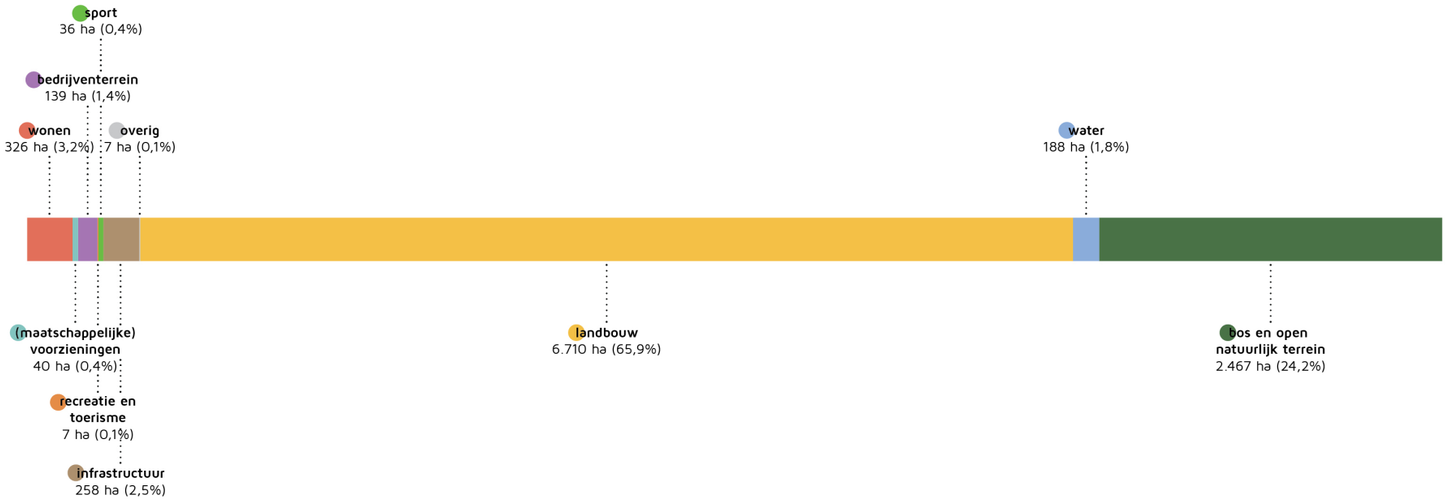
Het buitengebied van Nederweert heeft verschillende en afwisselende natuurgebieden waarvan er een aantal aangemerkt zijn als Natura 2000 gebied. Ook de aanwezigheid van groen in en nabij de kernen is een belangrijke kwaliteit en dient bij ontwikkeling versterkt te worden om hiermee de overgang naar het buitengebied te verzachten en ruimte te bieden voor klimaatadaptatie.

6. De ruimtelijke foto van Nederweert

Zoals benoemd in de inleiding liggen er in de gemeente Nederweert een aantal grote veranderingen in het vooruitzicht. De opgaven en ambities kennen een grote ruimteclaim waardoor het ruimtegebruik in de komende jaren zal gaan veranderen. Daarnaast hangt de ruimteclaim van de groei van het aantal inwoners en bedrijvigheid samen met ruimteclaims vanuit allerlei andere thema's; bij een groeiend aantal huishoudens dienen bijvoorbeeld ook onderwijslocaties uitgebreid te worden of moeten er nieuwe onderwijslocaties ontwikkeld worden. De ene ruimtelijke ontwikkeling zet daarmee de behoefte voor een andere ruimtelijke ontwikkeling in gang.

Om deze ruimtelijke veranderingen inzichtelijk te maken, maken we in deze rapportage een 'ruimtelijke foto' van het huidige ruimtegebruik in de vorm van een 'barcode'. Deze barcode toont een overzicht van alle programmatische elementen met een ruimtebeslag, zoals de woongebieden, bedrijventerreinen, landbouwgronden, (maatschappelijke) voorzieningen, sportfaciliteiten, natuur, water en infrastructuur. De barcode laat in één oogopslag de onderlinge verhoudingen zien tussen deze verschillende elementen.

In het nog op te stellen rapport *'Kwantiteit Nederweert'* worden barcodes opgesteld voor mogelijk toekomstig ruimtegebruik in de gemeente Nederweert. Zo geven barcodes voor toekomstig ruimtegebruik een kwantitatief beeld van de hoeveelheid ruimte die nodig zou zijn om ambities en groei vorm te geven. Door rekening te houden met (toekomstig) ruimtegebruik kan er in een vroeg stadium al rekening gehouden worden met mogelijk samenhangende ruimteclaims en kan er anderzijds ook worden gezocht naar koppelkansen voor efficiënt en slim ruimtegebruik.

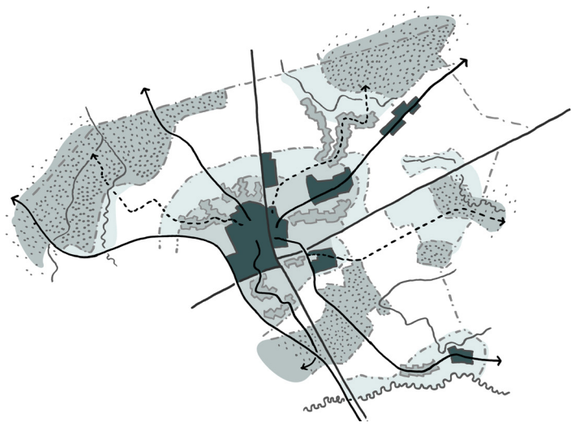
Figuur 17 - De barcode van het huidig ruimtegebruik in de gemeente Nederweert

Toelichting:

De bovenstaande barcode is gebasseerd op de dataset van het 'Bestand Bodemgebruik 2017' van het CBS. Daar het verouderde data betreft, is daar waar nodig het bestand geactualiseerd om de huidige toestand van de barcode in beeld te brengen. Zo:

- hebben een deel van de gebieden geduid als 'bouwterrein' in de categorie 'overig' de functie gekregen die ze in hun huidige toestand hebben (bv. wonen, natuur, bedrijventerrein of infrastructuur);
- is het sportpark in de kern van Leveroy gewijzigd naar wonen;
- zijn de natuurgebieden met status Natura 2000, Natuurnetwerk en de enkelbestemming 'natuur' in het bestemmingsplan buitengebied (incl. herzieningen) toegevoegd aan 'bos en open natuurlijk terrein'.

7. Het kapitaal van Nederweert

Nu de kwaliteiten op verschillende manieren beschreven zijn kunnen er conclusies aan verbonden worden over ‘Het kapitaal van Nederweert’. In dit hoofdstuk wordt de rijkdom aan kwaliteiten van Nederweert getoond en wordt duidelijk waar de kansen liggen om dit kapitaal nog verder te vergroten.

Als we het hebben over kwaliteiten en we kijken door onze oogharen naar Nederweert, dan zien we een rijk palet van kernen op het herkenbare Eiland van Weert, met daaromheen een krans van agrarische productielandschappen en een tweede krans van natuurgebieden in de rand van de gemeente. Dit alles aan elkaar verbonden door kanalen en oude ontginningsstructuren (wegen en linten) die vanuit de kern Nederweert naar het buitengebied lopen. Deze basale hoofdstructuur vormt de ruimtelijke houvast van het kapitaal van Nederweert. Met andere woorden, deze indeling en structuren zijn zo kenmerkend voor Nederweert dat de leesbare ruimtelijke logica hiervan sowieso blijvende aandacht verdient.

Daarnaast valt er aan de hand van de stapeling van opgaven, ambities, beleid en kwaliteiten een conclusie te trekken over hoe het kapitaal van Nederweert houvast kan bieden bij toekomstige ontwikkelingen: hoe kan potentieel verzilverd worden door de opgaves aan te pakken. Op de kaart met het kapitaal van Nederweert (zie Figuur 18) wordt per gebied een ontwikkelrichting aangegeven: ‘versterken’, ‘aanpassen’ en/of ‘transformeren’. Ook zijn er gebieden met extra kwaliteiten die ‘gekoesterd’ dienen te worden bij toekomstige ontwikkelingen.

Met **versterken** bedoelen we het in stand houden van de unieke eigenschappen die een landschap of gebied onderscheidend maken. Dit kan gaan om zowel natuurlijke elementen (zoals flora, fauna, geologie en hydrologie) als culturele en historische aspecten (zoals oude gebouwen, landbouwstructuren, en landschapsvormen die door menselijke activiteiten zijn ontstaan). Het doel is om het landschap in zijn huidige staat te versterken naar een verbeterde vorm, zodat het zijn waarde behoudt voor toekomstige generaties, zowel voor de natuur als voor de mensen die er wonen of van genieten. In de gebieden geduid als versterken is het landschap leesbaar, maar dienen structuren versterkt te worden.

Met **aanpassen** bedoelen we dat het landschap of de elementen erin veranderd dienen te worden om te reageren op nieuwe behoeften of om beter te functioneren binnen een gewijzigde context. Dit houdt in dat bestaande structuren, gebruiken of ecosystemen aanpassingen ondergaan om het landschap geschikt te maken voor nieuwe functies, zonder het volledig te veranderen of te verstoren. In de gebieden geduid als aanpassen is ruimte om de leesbaarheid van het landschap te vergroten door opgaven aan te pakken en kwaliteiten te versterken.

Met **transformeren** bedoelen we het grondig veranderen van een landschap. Het huidige karakter wordt hierbij vaak substantieel gewijzigd, waarbij we ons laten inspireren door de oorspronkelijke functies, structuren of ecologie. De gebieden die geduid zijn met transformeren kenmerken zich door veel ruimtelijke opgaven en/of een slecht of niet leesbaar landschap. In deze gebieden is het zaak een nieuw vorm van omgevingskwaliteit te creëren.

De extra kwaliteiten die geduid zijn op de waarderingskaarten worden geduid als gebieden die ‘gekoesterd’ moeten worden op het moment dat toekomstige opgaven een ruimtelijke uitwerking krijgen. Met **koesteren** bedoelen we het in stand houden van de unieke eigenschappen die een landschap of plek uniek maken.

Met deze indeling ontstaat er houvast bij het vormgeven van toekomstige ontwikkelingen; hoe kunnen ruimtelijke opgaven aangepakt worden en kan tegelijkertijd het kapitaal van Nederweert verder uitgelicht worden.

Rechts: Figuur 18 - Samenvatting en duiding van het kapitaal van Nederweert

Koesteren van de unieke historische waarden van de Wetering

De realisatie van overgangszones rondom natuurgebieden vraagt om een transformatie van landgebruik

Te realiseren natuurverbindingen vragen om transformatie landgebruik

Kampen zijn niet meer te herkennen en verdienen aanpassing om leesbaarheid te vergroten

Structuur van velden zijn nog duidelijk herkenbaar

Versterken leesbaarheid landschap buitengebied

Versterken leesbaarheid beekdal

Ontwikkelrichting

- Versterken
- Aanpassen
- Transformeren
- Koesteren

Koesteren van Nederweerter iconen

- Kerk als landmark
- Ontginningsdorp
- Openluchtmuseum Eynderhoof
- Peel-Raamstelling
- Molen
- (Voormalig) landgoed met villa
- De Wetering
- Veevoeders als landmark
- Stokershorst
- Kanalenkruis
- Waardevolle velden
- Natuurgebied

8. Verhaallijnen

In de gemeente Nederweert spelen vanuit verschillende schaalniveaus en thema's diverse ambities en opgaven (hoofdstuk 1.1). Ook in de discussies in de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders komen gelijke ideeën en ambities voor een inspirerende toekomst voor Nederweert naar voren. Zo komt uit de bijdragen van de verschillende fracties van de gemeenteraad van Nederweert, zoals besproken tijdens de meedenkavond op 24 februari 2025, een duidelijke rode draad naar voren, namelijk groei en toekomstbestendigheid van Nederweert met de focus op vijf centrale thema's (zie kader).

Uit de kaarten waarop kwaliteiten en beleid inzichtelijk gemaakt zijn (hoofdstuk 3) blijkt echter dat niet alle ambities zonder beperkingen overal kunnen landen. Desondanks is er, met aandacht voor de lokale karakteristieken (hoofdstuk 4, 5 en 6), nog altijd ruimte voor ontwikkelingen waarbij kwaliteit en leefbaarheid behouden en versterkt worden. Dit is ook noodzakelijk, want in een groeiende gemeente waar de vraag naar ruimte voor woningen, bedrijvigheid en voorzieningen blijft stijgen, is het niet de vraag óf deze groei opgevangen moet worden, maar veel meer een vraag hoe deze groei het beste kan worden vormgegeven.

Om de complexe ruimtelijke puzzel van de gemeente Nederweert te leggen, zijn er aan de hand van de kaders voor een toekomstbestendige inrichting, vier verhaallijnen opgesteld die op een verkennende manier een beeld schetsen voor de toekomst van Nederweert. De verhaallijnen geven inzicht in hoe ambities kunnen landen, maar geven ook handvaten hoe om te gaan met opgaven die op de gemeente Nederweert afkomen. De verhaallijnen zijn bewust contrasterend en uiteenlopend, waarbij de keuzes die worden gemaakt de logica van de verhaallijn volgen. Hoewel de ruimtelijke keuzes in de verhaallijnen sterk uiteenlopen, hebben ze elk een gemeenschappelijk fundament: de kwaliteiten en karakteristieken van Nederweert.

De vier verschillende verhaallijnen zijn:

- **Vitale kernen:** een verhaallijn waarbij de focus ligt op kernen met eigen voorzieningen, behoud van de dorpse en agrarische identiteit en het versterken van de leefbaarheid;
- **Eiland van Nederweert:** een verhaallijn waarbij clustering van voorzieningen hand in hand gaat met het versterken van landschappelijke structuren op het Eiland van Nederweert;
- **Stedelijk Nederweert:** Nederweert als stedelijke kern met bijbehorende woningen en geclusterde voorzieningen, met een afnemend belang van de agrarische sector;
- **De nieuwe ontginning:** nieuwe kernen en gehuchten als aantrekkelijke woonmilieus in harmonie met natuur en korte keten landbouw.

De verhaallijnen zullen in het nog op te stellen rapport *'Kwantiteit Nederweert'* verder uitgewerkt worden in ruimtelijke scenario's die een inspirerend toekomstbeeld van Nederweert schetsen en inzicht geven in de benodigde ruimteclaim.

Kader: Vijf centrale thema's

1 | Woningbouw en ruimtelijke ordening
Er wordt erkend dat Nederweert de komende tien jaar sterk zal groeien en dat hier slimme keuzes voor gemaakt moeten worden. De meeste plannen richten zich op bouwen binnen de bestaande kernen, met variërende visies op hoogbouw en nieuwe woonvormen. Sommige benaderingen sluiten een geheel nieuwe kern niet uit.

2 | Economische ontwikkeling
Er is een breed gedeeld besef dat groei alleen succesvol is als ook werkgelegenheid meegroeit en er sprake is van een sterkere economische positie van Nederweert. Er wordt gepleit voor meer bedrijvigheid. Toerisme en recreatie worden als kansrijk gezien, terwijl er ook wordt gekeken naar samenwerking met andere regio's voor economische ontwikkeling.

3 | Maatschappelijke voorzieningen
Een stevige fysieke sociale infrastructuur en behoud van voorzieningen in elke kern worden als erg belangrijk gezien. Er wordt gepleit voor voorzieningen in nabijheid van inwoners op terrein van onderwijs, sport, cultuur, welzijn en zorg die meegroeien en passen bij de behoeften van inwoner.

4 | Mobiliteit en infrastructuur
De verwachte bevolkingsgroei en de toenemende forenzenstroom vragen om betere infrastructuur. Er wordt gepleit voor een goede ontsluiting van het verkeer, verbeterde verkeersafwikkeling binnen de gemeente en investeringen in fietsinfrastructuur en openbaar vervoer.

5 | Duurzaamheid en buitengebied
Klimaat, energie en de agrarische sector spelen een belangrijke rol. Er is brede steun voor duurzaamheidsmaatregelen, maar de aanpak verschilt. Sommigen benadrukken het toekomstperspectief van de agrarische sector, terwijl anderen inzetten op efficiënt energiebeleid en natuurbehoud. Het belang van waterbeheer en groenvoorzieningen bij toekomstige bouwplannen wordt unaniem onderkend.

Rechts: Figuur 19 - De Zuid-Willemsvaart met zicht op de Wetering

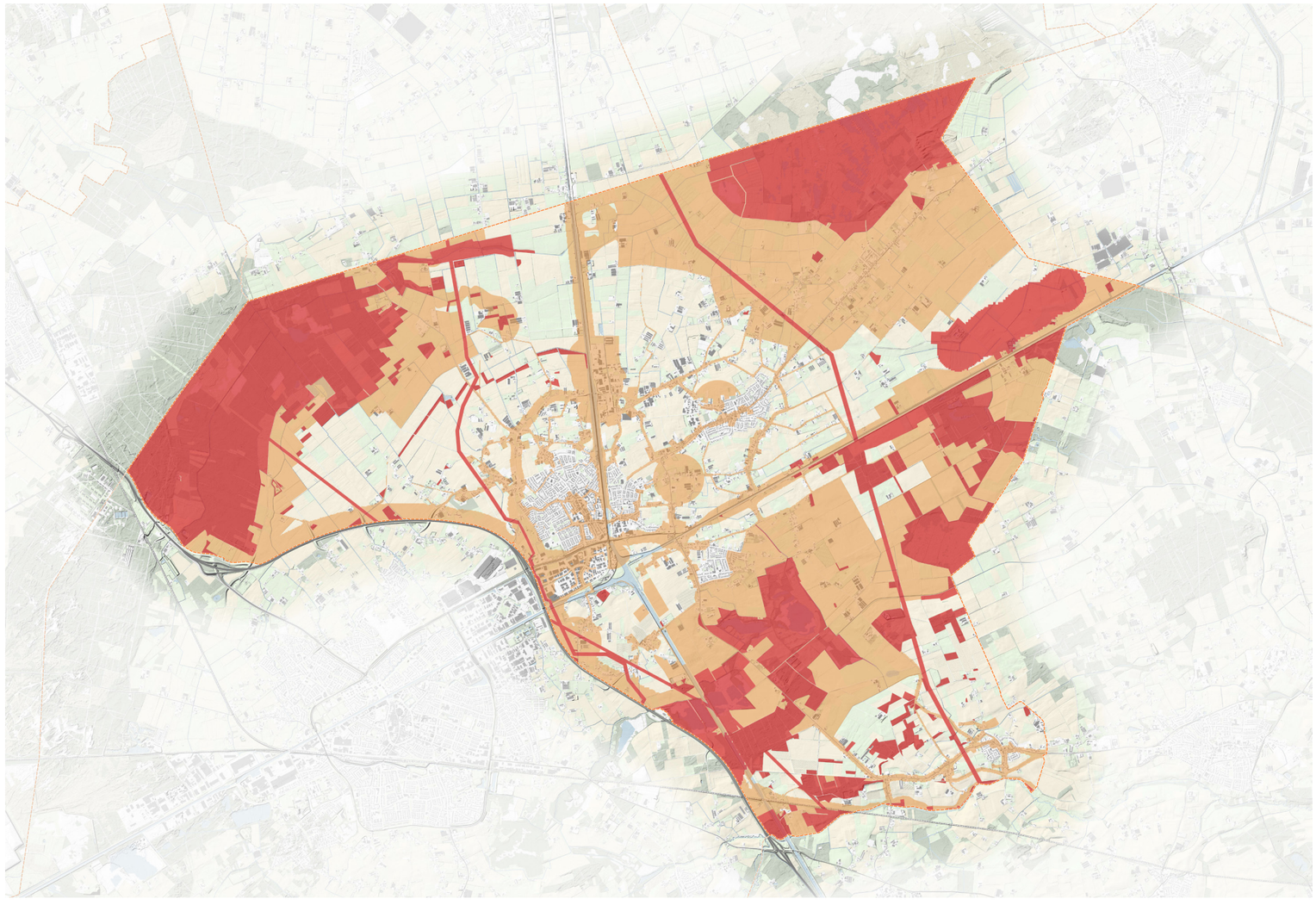
Bijlagen

A. Beleidskaart wonen en bedrijvigheid

Zoals eerder in deze rapportage gesteld overtreft de vraag naar geschikte ruimte de beschikbaarheid ervan, wat betekent dat niet alles overal kan worden gerealiseerd. Er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Overzichtelijke kaarten op basis van vigerend beleid maken duidelijk waar ontwikkelingen wel of niet mogelijk zijn of onder specifieke voorwaarden toegestaan zijn. Hoewel beleid in de toekomst kan veranderen, zijn dit vaak langdurige processen. Daarom vormen de hier getoonde uitsluitingskaarten momenteel de kaders voor zowel huidige als toekomstige ontwikkelingen.

In Bijalge A wordt de samenvattende beleidskaart gepresenteerd voor toekomstige ontwikkelingen op het gebied van wonen en bedrijvigheid. De gebieden die op de kaart rood gekleurd zijn, zijn uitgesloten voor het toevoegen van wonen en bedrijvigheid* (zie Figuur 20). In de oranje gebieden zijn deze ontwikkelingen eveneens niet mogelijk, tenzij aan de geldende voorwaarden in deze gebieden wordt voldaan. In de overige gebieden zijn ontwikkelingen toegestaan, mits deze bijdragen aan een toekomstbestendige inrichting van Nederweert.

Dit soort beleidskaarten zijn op te stellen voor verschillende thema's. Deze kunnen op een later moment in deze bijlage worden opgenomen, mocht hier aanleiding voor zijn.

Figuur 20 - Beleidskaart wonen en bedrijvigheid

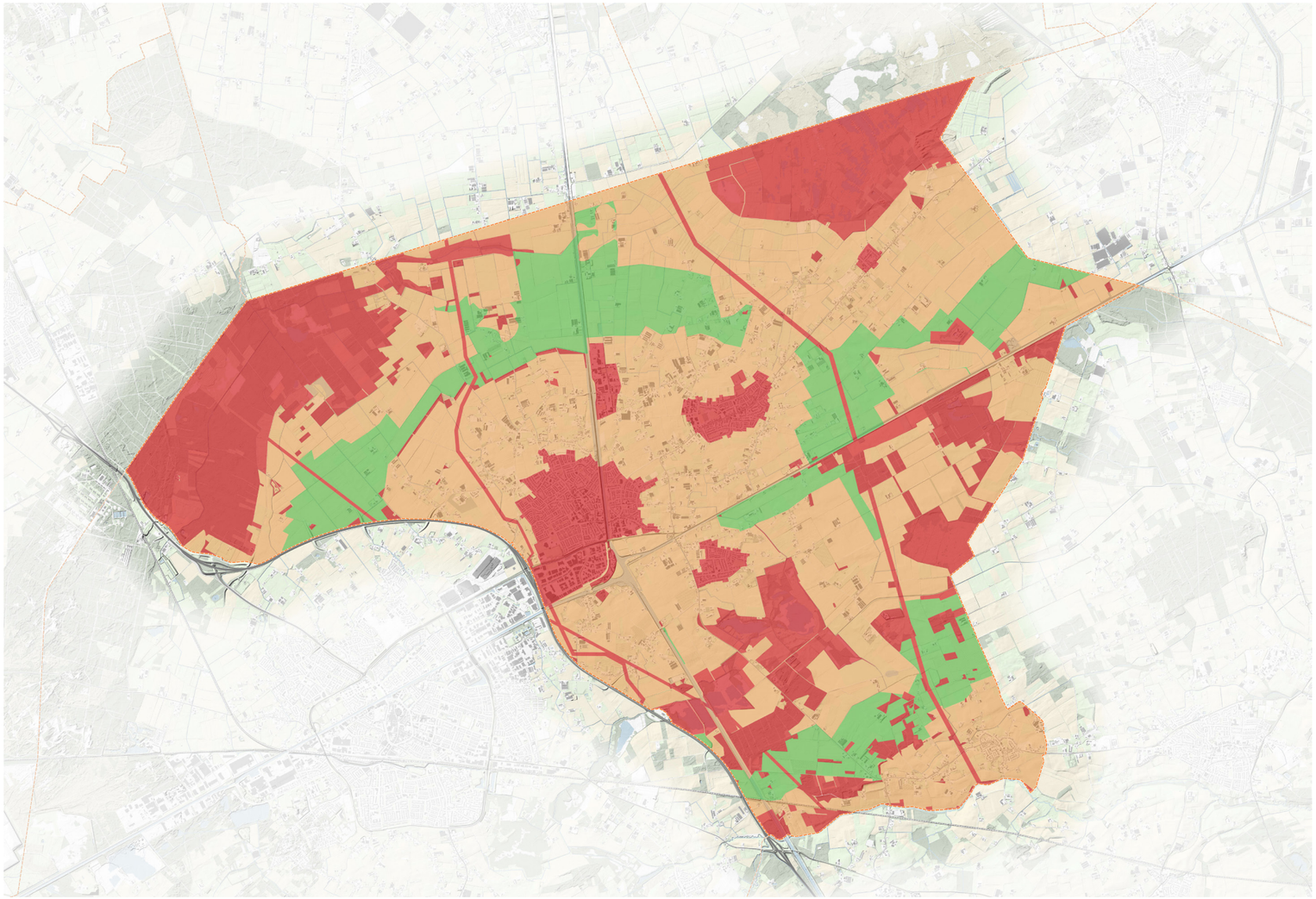
Wonen en bedrijvigheid niet mogelijk

Wonen en bedrijvigheid niet mogelijk, tenzij wordt voldaan aan geldende voorwaarden

B. Beleidskaart energie

Deze kaart toont de gebieden die wel of niet geschikt zijn voor de opwek van duurzame energie op land (zon op land). Voor het opstellen van deze kaart is dezelfde methodiek gehanteerd als voor de kaart wonen en bedrijvigheid zoals getoond in bijlage A. De gehanteerde data sluiten aan bij de criteria zoals gebruikt bij de 'RES 1.0 Noord- en Midden Limburg'. De RES geeft op basis van landschapstypen een voorkeur voor de opwerk van zon op land. De landschapstypen Beekdal, Velden, Kampen en Bosmozaïek zijn uitgesloten. De jonge heideontginningen en de veenontginningen zijn vanwege hun rationele landschap geschikt voor energieopwek. De veenontginningen in Nederweert zijn op andere gronden echter al uitgesloten (groenblauwe mantel).

De gebieden die op de kaart rood gekleurd zijn, zijn uitgesloten voor het toevoegen van duurzame energieopwek (zie Figuur 21). Ook in de oranje gebieden zijn deze ontwikkelingen niet mogelijk, tenzij er voldaan wordt aan de geldende voorwaarden in deze gebieden. In de groene gebieden is duurzame energieopwek vanuit de landschapstypen bezien voorstelbaar.

Figuur 21 - Beleidskaart opwek zonne-energie

Project
Kwaliteit Nederweert -
Op weg naar een aantrekkelijke woon- en leefomgeving

Opdrachtgever
Gemeente Nederweert

Opdrachtnemer
HeusschenCopier Landschapskracht
Rijksweg 12
6217 AE Gulpen
0031 (0)43 458 34 37
info@heusschencopier.nl
www.heusschencopier.nl

Team
Ramón Copier
Marc Heusschen
Paul Van den Hof
Karim van Knippenberg
Mike Tomassen

In samenwerking met
Gemeente Nederweert

Projectnummer
24074

Datum
Mei 2025

Beeldmateriaal
Het in dit document opgenomen beeldmateriaal mag alleen worden gedeeld met derden onder vermelding van naam en/of logo van HeusschenCopier. Bij publicatie door opdrachtgever of door derden dienen naam en/of logo te worden vermeld.